

IV. ГОСТ

ПРОФ. Д.Ф.Н. ГЕОРГИ КАПРИЕВ - ЗА РАЗВОЯ НА ФИЛОСОФСКАТА МЕДИЕВИСТИКА В БЪЛГАРИЯ

От доста време темата “Присъствието ни в Европа” (културно-историческо, политическо, стопанско и пр.), по обясними причини, фокусира в себе си вниманието на българското общество. Този дебат определя облика и на философската ни българистика и то във време, когато лице на националната ни философска култура в Европа безспорно е медиевистиката. Последното заслужава специално внимание, защото само преди около четвърт век философската ни медиевистика тръгва почти от нищото.

Една бегла ретроспекция показва, че пръв проф. Иван Георгов, бащата на академичната философия у нас, чете систематичен курс по средновековна философия през зимното полугодие на уч. 1902/3 г. За частие от този курс са останали записки в обем 52 ръкописни страници неточно озаглавени при библиографската обработка “Християнство”. Всъщност курсът е включвал и някои от най-изявените представители на средновековната арабска философия. Отново чак през лятното полугодие на уч. 1935/36 г. и зимното на уч. 1936/37 г. проф. Иван Саръилиев води курс по “История на философията през средните векове”. Ръкописът на лекционния курс е запазен, а прочитът сочи, че е бил готвен предимно по коментарни текстове на Етиен Жилсон. През 50/60-те години на миналия век проф. Цеко Торбов подготвя обемист текст на тема “История на античната и средновековната философия”. Видял бял свят едва през 1996 г., текстът е преди всичко едно историографско свидетелство за равнището и стила на философстване отпреди половин век. Що се отнася до присъствието на средновековната философия в университетските лекционни курсове през “годините на социализма”, тогава тя бе “пришита” с две лекционни единици към курса по антична философия. Следва обаче да отбележим, че титулярът на дисциплината, проф. Ради Радев, с редица свои публикации (*Из история на арабската философия /1966/; Критика на неотомизма, 1 гл. /1970/; Латинският Аристотел. Пиер Абелар - живот и дело /1982/; Антология по средновековна философия /1986/ и др.*) насочваше вниманието на философски образования българин към проблемите на средновековната философия. Но същинският обрат в отношението към философската медиевистика у нас основателно се свързва с изследователската и преподавателска дейност на проф. Цочо Бояджиев (гостувал на *Известия-та* в първия им брой от 2001 г.). Около него се консолидира и изгражда своя облик първото поколение философи-медиевисти в

България. Творческата биография на проф. Г. Каприев по своеобразен начин акумулира амбициите, възжеланията и пътя към успеха на това поколение.

Проф. Георги Каприев е роден на 6.III.1960 г. в гр.Бургас. Завършва гимназия с преподаване на немски език в родния си град. След това отбива редовната си военна служба и близо година работи като шприцьор. От 1982 г. е студент по философия в СУ "Св.Климент Охридски", а по-късно и редовен докторант в катедра "История на философията" с научен ръководител доц. Цочо Бояджиев. Между 1988-1990 г. е хоноруван асистент по антична философия и философия на средновековието и ренесанса. На 26.IX.1991 г. защитава дисертация на тема *"Формиране на философско-историческите възгледи на западноевропейското средновековие (Аврелий Августин)"* и придобива научната степен "доктор". През учебната 1991/92 г. работи като учител в НГДЕК "Св. Константин-Кирил Философ", а от март 1992 г.- е назначен за редовен преподавател (ст.асистент) по "Философия на средновековието и ренесанса" във Философски факултет на СУ"Св.Климент Охридски". Същата година става член на Международното общество за изследване на средновековната философия (S.I.E.P.M.). Специализира в Томас-Институт към университета в гр. Кьолн (1992/93 г.). Хабилитира се за доцент по "Философия на средновековието и ренесанса" през 1995 г. От октомври 1996 г. до март 1998 г. е стипендиант на фондация "Александър фон Хумболд" в Томас-Итститут с научни ръководители проф. д-р Ян А. Аартсен и проф.д-р Андреас Шпеер. Двукратно, през ноември 1999 г. – януари 2000 г. и октомври-ноември 2003 г. с подкрепата на фондация "Андрю Мелън" работи в Дома на науките за човека (MSH) - Париж. Избран е за ръководител на катедра "История на философията" към Философски факултет на СУ "Св. Климент Охридски" през 1999 г. В края на 2000 г. е един от инициаторите за създаването и съчредител на Института за средновековна философия и култура (София). На 29.I.2001 г. защитава дисертация на тема *"Анселм от Кентърбъри. Светът на неговите идеи"* и му е присъдена научната степен "доктор на философските науки". За професор се хабилитира през 2003 г. Съосновател е и на European Graduate School for Ancient and Medieval Philosophy (EGSAMP) - септември 2006 г. От 1997 до 2002 г е вицепрезидент, а след това и президент на секция "Византийска философия" при S.I.E.P.M. Бил е гост-лектор в Universtät zu Köln (март-юни 1993 г., октомври 1996-февруари 1997); Universtät Bochum (април 1998 г.); Universität Würzburg (декември 2000 г.); Università di Bari (декември 2004 г., октомври 2006 г.); Universität Zürich (януари 2005 г.); Universität Hannover (януари 2006 г.); Freie Universität Berlin / Kulturzentrum Bulgariens (февруари 2006 г.) и гост-професор в Universtät zu Köln (2005 октомври 2005 г. – февруари 2006 г.)

Кратката биографична справка и избраната библиография на проф. Каприев ни убеждават поне в едно – професионалното самочувствие, че си реален участник в европейския културен процес, не се дава даром, не е въпрос на протоколна учтивост и снизходителни договорни споразумения, а е въпрос на постоянно доказван в съвместна работа с колеги от водещи изследователски центрове висок професионализъм. Нека с няколко въпроса потърсим мнението му за развоя на философско-медиевистичните изследвания у нас и техните европейски проекции.

- *Проф. Каприев, бихте ли споделили най-куриозното измежду куриозите съпътствали утвърждаването и развитието на философската медиевистика в България?*

Най-куриозна е навярно самата ѝ поява у нас. Днес някак излишно спокойно приемаме невъзможността за „легалното“ ѝ съществуване през комунистическия период, доколкото тя по самата си предметна определеност влиза в конфронтация с тогавашната държавна идеология. За да получи тя официален академичен статут, трябваше да падне Берлинската стена. Това не е ли куриоз? Факт е обаче, че сериозни академични изследвания в тази сфера не е имало и във времето преди 1945 г. Ние започнахме всъщност на почти съвсем голо поле. Говоря за родната академична нива, иначе на други места тя е налице от средата на 19 век. Философската медиевистика се появи в България не като резултат от някакви културни или академични закономерности, а напук на тях. Тя беше лично дело, започнато от Цочо Бояджиев. Ако искате може да тълкувате като куриоз и положението, че събраните около него в самото начало на 80-те години съмишленици продължават да формират гръбнака на тази наука у нас и да работят в екип. За българските нрави това е наистина куриозно. Навярно пак като куриозна може да се тълкува тяхната продължаваща научна продуктивност. Сигурно някои схващат и интереса към българската школа по философска медиевистика – и тук, и в международен план – като куриоз. Както виждате, куриоз до куриоза.

- *През последните години Вие не само професионално, но и институционално – като президент на комисията „Византийска философия“ при S.I.E.P.M. – пряко сте ангажиран с развитието на философската медиевистика в регионален и континентален мащаб, какво място заема родната ни медиевистика в този процес?*

Нека кажа най-напред, че изследванията по византийска философия имат сравнително кратка история, те започват едва през 1949 г. Това е сфера в много голяма степен неразработена. Липсват даже критични издания на повечето

текстове, дори на съвсем основни. Може да се каже, че едва в последните 2-3 години се установи някаква що-годе стабилна рамкова парадигма, която дава основания за вече детайлни анализи. Щастлив съм, че този период съвпада с моите мандати като президент на комисията към Международното общество за изследване на средновековната философия и се лаская от мисълта, че координирането на усилията на изследователите и очертаването на перспективите за следващите няколко години са резултат и от моята работа. Нека споменем обаче и това, че занимаващите се в тази сфера са сравнително малко, макар интересът и в Европа, и в Америка да расте буквално всекидневно. Това – в световен мащаб. България е едно от малкото места, където дисциплината се разгръща изключително стабилно. От седем години тя вече е в академичния курикулум (цялостни университетски курсове по византийска философия започнаха да се четат за пръв път именно у нас), има достатъчно специалисти, обединени в една школа, има завидно висок интерес. Не е случайно, че българските изследователи биват схващани като едни от законодателите на философската византистика днес. Те обаче са ценени и за едно специфично тяхно умение. Специализацията на българската школа по философска медиевистика е тъкмо в компаративните, в сравнителните изследвания, към което следва да се добави и провеждането на т.нар. културологичен подход, взимащ под внимание не само текста, но и неговия по-широк културен контекст. Установяването и формулирането на приликите и отликите между западната и източната християнски традиции на средновековната философия е наистина „часовникарска работа“ и изисква много специална подготовка и нагласа. Тя предполага и способността за изказването на резултатите на един технически прецизен език, разбираем за цялата общност. Спокойно може да се каже, че в момента, с изключение на един много талантлив гръцки колега, всички умеещи да провеждат тези анализи работят в България. В този сектор на изследванията ние сме световен лидер.

• *Г-н Капривев, има ли индикации „европейското“ битие на философската ни медиевистика да катализира позитивни промени в други области на националната ни философска култура?*

Разбира се, да. Колкото и съвременната философска култура да е насечена на сектори, между които се чертаят всевъзможни дисциплинарни граници, колкото и да расте нивото на специализираност, все пак философията си остава една цялостна интелектуална структура. Ако не непременно на съдържателно равнище, то на нивото на формата и структурирането на анализа необходимо е наличието на взаимен „контрол“ и „равняване“ по изискванията, поставяни пред и от най-прецизните съвременни анализи. Далеч съм от samozабравянето да

твърдя, че най-прецизните философски анализи в нашето съвремие се правят тъкмо или само от медиевистите. Това важи и за България. Все пак в ситуацията тук има една особеност. Българските философски медиевисти вече повече от 15 години са редовни и търсени автори в най-престижните международни издания, те самите са членове на няколко меродавни редакционни колегии, участници са в изключително качествени международни проекти. Това ги задължава да се придържат към най-високите съвременни норми. Фактът, че немалка част от тяхната продукция се появява в България и на български, че преподават в български университети, че се включват в интердисциплинарни изследвания и дискусии, неминуемо води до предаването на този опит. Аз мисля, че така въвежданите „позитивни промени“ са налице и няма да си позволя да давам примери само защото числото им е толкова голямо, че няма как да не бъдат пропуснати даже феномени от първостепенна значимост.

• *Пред какви предизвикателства в изследователската си работа понастоящем е изправен проф. Каприев?*

Нещата за следващите години при мен са ясно очертани. Като изключим всекидневната ми преподавателска, лекторска, изследователска, издателска и административна практика, работата ми за няколко енциклопедии, подготовката на секционното заседание на световния конгрес на S.I.E.P.M. догодина, на международната лятна школа по философска медиевистика в Елена през 2008 г. и на голямата конференция *Византия и латинският Запад* в Кьолн през 2010 г., по-едрият проект са три. До края на 2006 година съм длъжен да завърша бележките към руския превод на *Амбигва* от Максим Изповедник. Става дума за коментар в обем от 300-400 страници. Остава да се добави, че мой е и предговорът към изданието, който вече се подготвя за печат. (В бр.3 от 2006 г. *“Вестник древней истории”* вече публикува фрагменти от готвеното издание – А.С.) Веднага след това предстои написването на моите 100 страници от тома *Византийска философия* за четвъртото издание на прочутия курс по история на философията *Юбервег*, излизащ традиционно в швейцарското издателство „Швабе“, който този път ще обема около 30 тома. Отделно представяне на византийска философия се включва в него за пръв път. Моите занимания около него, разбира се, не приключват с написването на собствения ми текст, защото аз съм и издателя на този том. Непосредствено след това бих искал да се заема с подреждането, прецизирането и превеждането на лекциите ми *Въведение във византийската философия*, четени по време на гост-професурата ми в Кьолн. Едно монографично тяхно структуриране би довело до появата на вече не хронологично, а системно представяне на византийската философия, от каквото, струва ми се, отдавна има нужда. Е, мечтая си да напиша и една книга около

основните проблеми, разгърнати в трите книги *Диалози* на Анселм Хавелбергски. Неговият текст е отдавна преведен от мен, при което третата книга се превежда за пръв път изобщо. Боя се обаче, че това все повече се превръща в нереализируема мечта и навярно ще публикувам в близко бъдеще превода, а написването на собствения ми коментар ще остане за времето след моето пенсиониране. Общо взето, това е.

* * *

Изключително напрегнат "насрещен" план! Но като познавам проф. Каприев – а го познавам почти от двадесет години – твърдо съм убеден, че ще го изпълни предсрочно далеч преди пенсионирането си и ще притури към философската ни култура още много важни за облика ѝ авторски и преводни текстове.

С благодарност за споделеното нека му пожелаем здраве – всичко останало необходимо за успеха той вече е доказал, че го има!

А.С.

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЯ

А. Книги

- (2005) *Philosophie in Byzanz*, Würzburg, Königshausen und Neumann, SS. 384;
- (2005) *Id quo nihil maius cogitari possit. Философският свят на Анселм от Аоста*, архиепископ Кентърбърийски, София, Университетско издателство, 508 стр.;
- (2001) *Византийската философия. Четири центъра на синтеза*, София, ЛИК, 343 с.
- (2001) *Философия*, учебник за XI клас, София, изд. "Д-р Иван Богоров", 240 с., (съавт. Олег Георгиев).
- (2000) *byzantica minora*, София, ЛИК, 208 с.;
- (1999) *Анселм от Кентърбъри. Светът на неговите идеи*, София, ЛИК, 300 с.;
- (1998) *Аргументът на Анселм от Кентърбъри и "онтологическото доказателство"*, София, ЛИК, 312 с.;
- (1998) *...ipsa vita et veritas. Der "ontologische Gottesbeweis" und die Ideenwelt Anselms von Canterbury*, Leiden- Boston - Köln, Koninklijke Brill NV, SS. 412;
- (1998) *Иван Ненов: Много лично*, София, ЛИК, 115 с.; (съавт. Петър Змийчаров);
- (1996) *Августин*, София, ЛИК, 114 с.;
- (1995) *Истината според учението на Анселм от Кентърбъри*, София, "Семинар 333", 78 с.;
- (1993) *Механика срещу символика*, София, УИ, 135 с.;

- (1991) *История и метафизика. Очерци по историческото мислене на западноевропейското средновековие*, София, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 181 с.;
- (1991) *Ното spiritualis*, София, ДРНЗ "Критика и хуманизъм", 53 с.;
- (1990) *Аврелий Августин: Историята като метафизика*, София, ДРНЗ "Критика и хуманизъм" и Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 155 с.

Б. Научни издания и съставителства

- (2006) *Vernunft und Offenbarung* (mit G. Mensching), Изток-Запад, София;
- (2006) Морис Оландер, Археология на езиците, ЛИК, София;
- (2005) Тематичен блок „Die byzantinische Philosophie“, in: *Synthesis Philosophica* 39, 3-120;
- (2004) *Die Geschichtlichkeit des philosophischen Denkens* (mit G. Mensching), Изток-Запад, София;
- (2004) *Philosophie in Südosteuropa*, Изток-Запад, София;
- (2001) *Философските средновековия* (= Критика & Хуманизъм, Vol. 10, 1/2001).
- (2000) *Die Dionysius-Rezeption im Mittelalter* (mit Tz. Boiadjiev und A. Speer), Vrepols, Turnhout;
- (1994) *Средновековни философи. Част I*, София, УИ (с Ц. Бояджиев);
- (1994 -) *Архив за средновековна философия и култура* (с Ц. Бояджиев и А. Шпеер);
- (1991 - 1993; 1998 -) Преводна поредица *Bibliotheca christiana* (с Ц. Бояджиев и К. Янакиев);
- (1991 - 1993) Отговорен редактор на поредицата *Artes Liberales* на Центъра за критични изследвания и хуманитарно знание, изд. Критика и Хуманизъм.

В. Статии в научни списания и сборници, предговори, бележки

- (2006) *Es sind zwei Augen der Seele. Vernunft und Offenbarung gemäß der Hesychasten des 13. und 14. Jahrhundert*, in: *Vernunft und Offenbarung*, hg. G. Kapriev und G. Mensching, Sofia, 2006, 57-69;
- (2006) *Die nicht-psychologische Deutung des Menschen bei Gregorios Palamas*, в: *Архив за средновековна философия и култура XII*, 187-198;
- (2006) *Das intellektuelle Spiel und der Ernst der Geschichte. Die „sylogistische Häeresie“ des Photios und ihre Rezeption*, in: *Philotheos* 6/2006, 203-207;
- (2006) *Разкопки в руините на вавилонската кула*, в: Морис Оландер, *Археология на езиците*, ЛИК, София 2006, 11-22;

- (2005) Die Eucharistie Diskussion im lateinischen Mittelalter und ihre Inkommensurabilität mit der östlichen Tradition, in: *The Eucharist in Theology and Philosophy*, edd. I. Percyel, R. Forrai, G. Gereby, Leuven, 2005, 209-227;
- (2005) "Един автентичен европейски символ: *Света София* в Константинопол", в: *Около Умберто Еко. Семиотика и идентичност*, изд. И. Знеполски, София, 2005, 206-221; (в съавт. с Цочо Бояджиев).
- (2005) Интелектуалната игра и сериозността на историята (Фотиевата "силогистична ерес" и нейната рецепция), в: *Играта през средновековието*, съст. Ц. Бояджиев, София 2005, 42-51;
- (2005) Иконата и иконопочитанието в перспективата на тяхното историческо определяне и утвърждаване, в: *Християнство и Култура*, 4 (2005), 87-95;
- (2005) The Limits of Causal Action: Actor-Network Theory Notion of Translation and Aristotle's Notion of Action, in: *Yearbook of the Institute for Advanced Studies on Science, Technology and Society*, Volume 47, (edd.) A. Bamme, G. Getzinger, B. Wieser, München - Wien, 2005, 389-433; (в съавт с I. Tchalakov);
- (2005) Ein bewundernswerter historischer Brennpunkt. Die Rezeption des Nikolaus von Kues bei Aleksej Losev, in: *Cusanus-Rezeption in der Philosophie des 20. Jahrhunderts*, edd. K. Reinhardt und H. Schwaetzer, Regensburg 2005, 191-209;
- (2005) A bolondság születése az ész diadalából, in: *Pro Philosophia Füzetek* 44 (2005), 219-236;
- (2005) Zum Thema/Introductory (Die byzantinische Philosophie angesichts der lateinischen mittelalterlichen Philosophie und der gegenwärtigen Fragestellungen der europäischen Kultur), in: *Synthesis Philosophica* 39, 3-6;
- (2005) Боеций: първият латински метафизик, в: *Боеций, Утешението на философията (Bibliotheca christiana, Series nova 14)*, София 2005, 7-11;
- (2004) Der Begriff „Erfahrung“ bei Gregorios Palamas, in: *Quaestio*, 4 (2004), 137-147;
- (2004) Zeitlichkeit und Geschichtlichkeit als Grundelemente der byzantinischen Philosophie, in: *Die Geschichtlichkeit des philosophischen Denkens*, edd. G. Kapriev und G. Mensching, Sofia, 58-71;
- (2004) Vorwort, in: *Die Geschichtlichkeit des philosophischen Denkens*, edd. G. Kapriev und G. Mensching, edd. G. Kapriev und G. Mensching, Sofia, 7-8; (в съавт. с G. Mensching);
- (2004) Die menschliche Natur in Christus nach Maximus Confessor und Iohannes Damascenus, in: *Christus bei den Vätern*, edd. Y. de Andia und P. L. Hofrichter, Wien, 2004, 259-270;
- (2004) Раганьето на лудоста от триумфот на разумот, във: *Философија*, 12/2004, 13-29;

- (2004) Богоприличните фантазии и богосъзерцанието при Фотий, в: Разум и възвишеност, (в чест на проф. Д. Аврамов), съст. Ц. Бояджиев и Б. Кунчев, София, 109-118;
- (2004) Мълчанието при Лудвиг Витгенщайн и Григорий Палама, в: Пътища на философията в съвременния свят, съст. И. Райнова, П. Димитров, Г. Ангелов, София, 2004, 71-79;
- (2004) Bogdan Filow - Das Lebensdrama eines Akademikers, in: Iubilet cum Bonna Rhenus, ed. J. P. Clausen, Berlin, 61-79;
- (2004) Раждането на лудостта от триумфа на разума, в: Критика и Хуманизъм, 1 (2004), 63-79;
- (2004) Einleitung, in: *Philosophie in Südosteuropa*, съст. Г. Каприев, Изток-Запад, София, 7-13;
- (2004) Das Archiv für mittelalterliche Philosophie und Kultur und die Entwicklung der philosophischen Mediävistik in Bulgarien, in: *Philosophie in Südosteuropa*, съст. Г. Каприев, Изток-Запад, София, 47-53; (в съавт. с Tz. Boiadjiev, A. Speer);
- (2004) Богдан Филов: драмата на един академичен интелектуалец в България, в: Богдан Филов, Софийската църква „Св. София“. Софийската църква „Св. Георги“, изд. Изток-Запад, София, 7-24;
- (2004) Трансценденталии и енергии. Два модела на средновековната философия (Тома от Аквино и Калист Ангеликуд), в: Архив за средновековна философия и култура 10 (2004), 155-183;
- (2004) „Два травматични сюжета. Православието очи в очи с национализма и либерализма“, в: Християнство и култура 1 (2004), 56-72;
- (2004) „Диалогът Изток - Запад през Средните векове: една продуктивна версия. Дебатът между Анселм Хавелбергски и Никита Никомидийски за изхождението на Светия Дух“, в: *Civitas divino-humana* (в чест на проф. Г. Бакалов), изд. Ц. Степанов / В. Вачкова, София, 347-362;
- (2004): „Алберт Цимерман: учителят по философия“, в: Алберт Цимерман, *Тома от Аквино*, София, Изток-Запад, 2004, 9-15;
- (2003) „Transzendentalien und Energien. Zwei Modelle mittelalterlicher Philosophie (Thomas von Aquin und Kallistos Angelikudes)“, in: *Miscellanea Mediaevalia*, Bd. 30, ed. M. Pickavé, Berlin - New York, 2003, 433-453;
- (2003) Християнство, в: Кирило-Методиевска енциклопедия, т. 4, съст. Л. Грашева, София, 426-442;
- (2003) Генезисът на позитивната идея за прогрес в западноевропейската култура (Анселм епископ Хавелбергски, Диалози, книга първа), в: Около Райнхарт Козелек. Историческо време и темпоралност, изд. И. Знеполски, 133-148;
- (2003) Богопознание. Неспознавателността и спознавателността на Бога, в: Успение, 5 (2003), 69-72;

- (2003) Прашаньето останува отворено, в: *Филозофија*, 5 (2003), 119-121;
- (2003) Среќата на Моисей с Христа (св. Григориј Палама, Триади, II, 3, 55), в: *Архив за средновековна филозофија и култура* 9 (2003), 191-199;
- (2003) *Apprivoiser la transition : le tour des intellectuels*, in: *Divinatio* 17 (2003), 269-276;
- (2003) A New Project: „Byzantine Commentaries on Plato and Aristoteles“, in: *Bulletin de philosophie médiévale* 45, Leuven, 27-28;
- (2002) Gibt es eine byzantinische Philosophie?, in: *Ostkirchliche Studien* 1/2002, 3-28;
- (2002) The Cultural Identity of Medieval Bulgaria, in: *Rethinking the Transition*, ed. I. Znepolski, K. Tchervenkova, A. Kiossev, University Press, Sofia, 355-360;
- (2002) L'art difficile de comprendre l'histoire, in: *Divinatio* 15 (2002), 229-233;
- (2002) Политическата филозофија на Тома от Аквино (според неговиот трактат *De regimine principum*), в: *Разум* 2 (2002), 88-103;
- (2002) Дебатът за причастието в латинското средновековие и неговата несъизмеримост с източната традиција, в: *Архив за средновековна филозофија и култура* 8 (2002), 27-48;
- (2002) *Диспут с Пир* - протоколираниот ход на мисълта, в: *Максим Исповедник, Диспут с Пир*, София, ЛИК, 5-9;
- (2002) Предизвикателството „учебник по филозофија на средновековието“, в: *Рихард Хайнцман, Филозофија на средновековието*, София, ЛИК, 13-16;
- (2002) Некласическата критическа теорија: прва равнoсметка, в: *Социологически проблеми*, 3-4 (2002), 252-264;
- (2001) *Das Schweigen bei Ludwig Wittgenstein und Gregorios Palamas*, in: *Philotheos* 1/2001, 144-149;
- (2001) Българската школа по филозофска медиовистика, в: *Критика и Хуманизъм*, 1/2001, 105-124;
- (2000) *Die antiapophatische Deutung des Dionysius bei Gregorios Palamas*, in: *Die Dionysius-Rezeption im Mittelalter*, ed. Tz. Boiadjiev, G. Kapriev u. A. Speer, Brepols, Turnhout, 123-155;
- (2000) *Die "errores graecorum" und die ΕΚΦΑΝΣΙΣ ΑΙΔΙΟΣ. Das Zweite Konzil von Lyon - Anstoss zu einer neuen theologischen und philosophischen Entwicklung in Byzanz?*, in: *Miscellanea Mediaevalia*, Bd. 27, ed. J. A. Aertsen u. A. Speer, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 574-603;
- (2000) *Eodem sensu utentes? Die Energienlehre der "Griechen" und die causae primordiales Eriugenas*, in: *Tübinger Theologische Quartalschrift* 4 (2000), 289-307;
- (2000) Gennadios II., in: *Metzler Lexikon christlicher Denker*, ed. M. Vinzent, Verlag J.B. Metzler, Stuttgart - Weimar, 271-272;
- (2000) Gregorios Palamas, in: *Metzler Lexikon christlicher Denker*, ed. M. Vinzent, Verlag J.B. Metzler, Stuttgart - Weimar, 295-296;

- (2000) Интелектуалците-християни. Присъствието им сред българската културна ситуация и в медийното ѝ пространство, в: Медии и преход, изд. Г. Лозанов, Л. Деянова, О. Спасов, София, 162-181;
- (2000) Митове, медии, средновековие, в: Митове и медии, изд. Г. Лозанов и О. Спасов, Университетско издателство, 135-150;
- (2000) Случаят Сен Гален, в: Екехарт IV, Историите на манастира "Сен Гален", Университетско издателство, София, 5-9;
- (2000) Културната идентичност на средновековна България, в: Нова публичност. Българските дебати 1999, изд. А. Хранова, София, 2000, 115-119, (*английски превод*: Kapriev, G., The Cultural Identity of Medieval Bulgaria, in: New Publicity. Bulgarian Debates in 1999, ed. A. Hranova, Sofia, 2000, 131-136);
- (2000) Краят на хилядолетието, видян през неговото начало, в: Мислите, изв. брой на сп. Мирна, 9-16;
- (1999) "Превърнатите форми" - бележки в полето на текста и контекста, в: Критика и Хуманизъм, 6 (1999), 61-70;
- (1999) Кръговете на идентичността и Византизизмът, в: Език и литература 2 (1999), 158-171;
- (1999) Christian Values and Modern Bulgarian Culture, in: Creating Democratic Societies: Values and Norms (Bulgarian Philosophical Studies, II), ed. P. Makariev, A.M. Blasko, A. Davidov, Washington, 229-237;
- (1999) Die Dionysius-Rezeption im Mittelalter, in: Bulletin de philosophie medievale 41, Louvain-la-Neuve, 153-160;
- (1998) Räumlichkeit (Raum und Zeit) bei Anselm von Canterbury, in: Miscellanea Mediaevalia, Bd. 25, ed. J. A. Aertsen u. A. Speer, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 229-248;
- (1998) Stellung und Sinn der Philosophie in der Lehre des Gregorios Palamas, in: Miscellanea Mediaevalia, Bd. 26, ed. J. A. Aertsen u. A. Speer, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 939-946;
- (1997) Systemelemente des philosophisch-theologischen Denkens in Byzanz. Zum Dialog "Theophanes" des Gregorios Palamas, in: Recherches de Theologie et Philosophie medievales, 64/2 (1997), 263-290;
- (1997) Byzantinische Philosophie, in: Bulletin de philosophie medievale 39, Louvain-la-Neuve, 49-52;
- (1997) Българският спор за расизма през 30-те години на XX век: философски и общокултурни перспективи, в: Усвояване и еманципация. Встъпителни изследвания върху немска култура в България, изд. А. Натев, София 1997, 329-342;

- (1997) Eodem sensu utentes? "Гръцкото" учение за енергиите и "causae primordiales" при Джон Скот Ериугена, в: Архив за средновековна философия и култура 4 (1997), 70-94;
- (1997) Антропологическият проблем при МакИнтайр и Маркс, в: Демократически преглед, книга 34 (зима '97/98), 455-471;
- (1996) Bemerkungen über den Kommentar des Thomas von Aquin zu 'De Divinis Nominibus' des Dionysius Pseudo-Areopagita, liber IV, lectio 1, in: Архив за средновековна философия и култура 3 (1996), 20-32, (български превод: Бележки по коментара на Тома от Аквино към 'За имената Божии' на Дионисий Псевдо-Ареопагит, в: ibid., 162-174);
- (1995) Специфика на времето при Анселм от Кентърбъри, във: Философски алтернативи 4 (1995), 73-83;
- (1995) Диалог и диалектика на битието при Анселм от Кентърбъри, в: Архив за средновековна философия и култура 2 (1995), 89-115;
- (1995) Individualität und Personalität bei Anselm von Canterbury, in: Miscellanea Mediaevalia, Bd. 24, ed. J. A. Aertsen u. A. Speer, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 355-357;
- (1995) Gutheit - Schönheit - Licht, in: Bulletin de philosophie medievale 37, Louvain-la-Neuve, 143-147; (в съавт. с А. Speer);
- (1994) Das Naturalisieren der Geschichtsschreibung nach dem 12. Jahrhundert (Der Bedeutungswandel von *persona*, *locus* und *tempus*), in: Miscellanea Mediaevalia, Bd. 22, ed. I. Craemer-Ruegenberg u. A. Speer, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 846-859;
- (1993) Бележки, в: Ж. льо Гоф, Интелектуалците през средновековието, Университетско издателство, София, 143-158;
- (1991) Der Mensch als kosmisches Atom in der mittelalterlichen Historiographie (9.-11. Jahrhundert), in: Miscellanea mediaevalia, Bd. 21/1, ed. A. Zimmermann, Walter de Gruyter, Berlin - New York, 28-40;
- (1991) Аврелий Августин, във: FILOSOFIA, Учебник за 11 клас, Арена, София 1991, 225-235;
- (1991) Учението за йерархията на Псевдо-Дионисий Ареопагит и западноевропейската средновековна култура, във: Философски преглед 4 (1991), 31-50;
- (1991) Средновековната ученост (9.-11. в.), в: Критика и Хуманизъм 1 (1991), 139-159;
- (1991) Импровизации върху "втората философия" на Парменид, във: Философска мисъл 8 (1991), 41-48;
- (1988) Персона - личност - свободна индивидуалност, в: Социологически преглед 5 (1988), 21-44; (в съавт. с В. Дишев);

- (1988) "Хегеловата логика" на Маркс, във: Философска мисъл, 8 (1988), 66-72; (в съавт. с Д.Деянов);
- (1987) Историк и история в западноевропейското средновековие, в: Социологически преглед, Извънреден брой, 113-133;
- (1985) Конрад Лоренц и обратната страна на огледалото, във: Философска панорама (3-4) 1985, 54-55;
- (1985) Две схващания за раннохристиянската представа за времето, във: Философска панорама 3-4 (1985), 69-70;

Г. Преводи на български

- от латински

книги

- (2002) Уилям Окам, Избрано, София, ЛИК, (Bibliotheca christiana, series nova, N 10). 123 с.;
- (2001) Анселм Кентърбърийски, Защо Бог стана човек, София, ЛИК, Bibliotheca christiana, Series nova N 5, 117 с.;
- (1999) Йоан Павел II, Енциклика Вярa и Разум, Истина-Veritas, София, 142 с.;
- (1998) Джон Дънс Скот, Трактат за първия принцип, София, ЛИК, Bibliotheca christiana, Series nova N 1, 125 с.;
- (1993) Анселм от Кентърбъри, Прослогион, За въплъщението на Словото, Апологетична книга, Писма 129 и 136, София, Критика и Хуманизъм, Bibliotheca christiana N 5;
- (1992) Анселм от Кентърбъри, Монолог, София, Критика и Хуманизъм, Bibliotheca christiana N 3.

трактати

- (2002) Анселм Кентърбърийски, За свободния избор, в: Анселм Кентърбърийски, Четири диалога (Bibliotheca christiana, series nova, N 6), ЛИК, София;
- (2002) Анселм Кентърбърийски, За падението на дявола, в: Анселм Кентърбърийски, Четири диалога (Bibliotheca christiana, series nova, N 6), ЛИК, София;
- (1999) Бонавентура, За тройния път, във: Философският ерос. Големите текстове на платоническата любов, изд. Л. Денкова, ЛИК, София, 89-116;
- (1998) Тома от Аквино, За истината (в. 1, ч. 1), в: Архив за средновековна философия и култура 5 (1998), 143-151;
- (1994) Анселм от Кентърбъри, Диалог за истината, в: Средновековни философи, Част 1, Университетско издателство, 279-304; *второ издание* в: Анселм Кентърбърийски, Четири диалога (Bibliotheca christiana, series nova, N 6), ЛИК, София, 2002;

(1994) Анселм от Кентърбъри, Молитва за неприятелите, в: Архив за средновековна философия и култура 1 (1994), 39-43;
(1994) Бонавентура, За знанието Христово, въпрос 4, в: Архив за средновековна философия и култура 1 (1994), 59-84;
(1994) Роберт Гросетест, За едната форма на всички неща, За светлината, Защо човекът е микрокосмос, в: Средновековни философи, Част 1, Университетско издателство, 431-446;

(1993) Анселм от Кентърбъри, Прослогион, За въплъщението на Словото, Апологетична книга, Писма 129 и 136, София, Критика и Хуманизъм, Bibliotheca christiana N 5; *второ издание* в: Средновековни философи, Част 1, Университетско издателство 1994, 205-278;

(1992) Анселм от Кентърбъри, Монолог, София, Критика и Хуманизъм, Bibliotheca christiana N 3; *второ издание* в: Средновековни философи, Част 1, Университетско издателство 1994, 135-204;

(1991) Боеций, Теологическите трактати, във: Философски преглед 1/1991, 51-85; *второ издание* в: Средновековни философи, Част 1, Университетско издателство 1994, 89-128;

- от старогръцки

(2002) Патриарх Фотий, За същността (Амфилохии, въпрос 138), в: Архив за средновековна философия и култура 8 (2002), 218-226;

(2001) Максим Изповедник, Различни дефиниции, в: Архив за средновековна философия и култура 7 (2001), 73-76.

- от немски

книги

(2006) Юрген Хабермас / Йозеф Ратцингер, Диалектика на секуларизацията. За разума и религията, Изток-Запад, София, 71 стр.;

(2005) Валтер Каспер, Иисус Христос, София, Изток-Запад, 458 стр.;

(2005) Валтер Каспер, Тайнството на единството. Евхаристия и Църква, Изток-Запад, София, 184 стр.;

(2004) Алберт Цимерман, Тома от Аквино, София, Изток-Запад, 266 стр.;

(2002) Рихард Хайнцман, Философия на средновековието, София, ЛИК, 419 стр.;

(2001) Фридхелм Винкелман, История на ранното християнство, ЛИК, София, 115 стр.;

(1994) Етиен Жилсон и Филотеус Бьонер, Християнската философия, Университетско издателство, София (съвместно с Цочо Бояджиев), *второ издание*: 1999 г., изд. "Идея", Стара Загора;

статии

(2004) Валтер Каспер, Историческият въпрос за Иисус Христос, в: Християнство и съвременност, бр. 11, 12-27;

- (2004) Мария Бургер, Алберт Велики: възможностите за теологическо богопознание, в: Архив за средновековна философия и култура 10 (2004), 36-51;
- (2001) Волфганг Клуksен, Съхраняването на западноевропейската идентичност, в: Критика и Хуманизъм 1 (2001), 11-22;
- (2001) Ханс Герхард Зенгер, Защо се занимавам със средновековна философия, пак там, 23-29;
- (2001) Андреас Шпеер, Актуалността на несвоевременното, пак там, 79-85;
- (2001) Карлос Стил, Авраам и Одисей. Християнска и неоплатоническа есхатология, пак там, 135-152.
- (1999) Беате Регина Зухла, Дионисий Ареопагит, в: Култура 18 / 7.5. 1999, 9-12;
- (1998) Алберт Цимерман, Безприютността на човека и философията, в: Архив за средновековна философия и култура 5 (1998), 7-21;
- (1998) Михаил Хронц, "Света София" в Константинопол и императорската литургия, пак там, 42-76;
- (1998) Христос Терезис, Аристотелизъм и платонизъм при византиеца Георги Пахимер, пак там, 106-117;
- (1998) Ян А. Аартсен и Андреас Шпеер, Философията на Бонавентура и учението за трансценденталиите, пак там, 152-190;
- (1998) Андреас Шпеер, Що е философия през средновековието?, пак там, 207-219;
- (1996) Ян А. Аартсен, Тома от Аквино и Corpus Dionysiacum; За красивото, в: Архив за средновековна философия и култура 3 (1996), 149-152; 240-246;
- (1996) Андреас Шпеер, Causalitas luminis. Учението за "lumen intelligibile" в коментара на Тома към Liber beati Dionysii De divinis nominibus, в: Архив за средновековна философия и култура 3 (1996), 211-231;
- (1996) Франк Хенчел, За мисловните образци, конотациите и импликациите. Към "За причинността на Красивото с оглед различието на причините" (Тома от Аквино, Коментар към книгата на блажения Дионисий "За имената Божии"), в: Архив за средновековна философия и култура 3 (1996), 247-262;
- (1996) Ваутър Хорис, Operatio contemplationis - Движението на привидно неподвижното в прочита на Тома на Liber beati Dionysii De divinis nominibus, в: Архив за средновековна философия и култура 3 (1996), 263-281;
- (1995) Карл Ясперс, Идеята за университета, в: Измерения на университетската идея, изд. П. Бояджиева, Университетско издателство, София, 309-391;
- (1994) Волфганг Клуksен, Историческото изследване на средновековната философия и неосхоластиката, пак там, 505-539;
- (1994) Алберт Цимерман, Природа и смърт според Тома от Аквино, в: Архив за средновековна философия и култура 1 (1994), 108-123;

- (1994) Андреас Шпеер, Философията като преход при Бонавентура, в: Архив за средновековна философия и култура 1 (1994), 44-58;
- (1994) Андреас Шпеер, Изкуство и красота, в: Архив за средновековна философия и култура 1 (1994), 124-155;
- (1994) Майстер Екхарт, Блажени са бедните духом, в: Средновековни философи, Част 1, Университетско издателство 1994, 497-502;
- (1993) Хайнрих Рикерт, Живот и култура, в: Идеи в културологията, т. 2, изд. И. Стефанов и Д. Гинев, Университетско издателство, 57-72;
- (1993) Едмунд Хусерл, Към конституцията на висшите степени на интерсубективността, в: Идеи в културологията, т. 2, изд. И. Стефанов и Д. Гинев, Университетско издателство, 149-159;
- (1988) Георг Лукач, Овещняването (из "История и класово съзнание"), в: Социологически проблеми 3/1988, 50-68;
- (1988) Карл Маркс, Хегеловата логика, във: Философска мисъл 8/1988, 63-65;
- (1986) Конрад Лоренц, Обратната страна на огледалото, гл. 8-10, в: Немарксистки теории на познанието, изд. Л. Сивилов, София, 98-223.
- от руски**
- (1999) Сергей Аверинцев, Християнството, в: MESEMBRIA. Българо-руски сборник в чест на Сергей Аверинцев, изд. Е. Ив. Димитров, Славика, София, 352-365.
- (1995) Евгений Трубецкой, Старият и новият национален месианизъм, в: Lettre internationale, 8 (1995), 42-48.
- (1992) Владимир Лоски, Образ и подобие, в-к Култура, бр. 25, 19.6.1992;
- (1992) Владимир Лоски, Творението, в-к Култура, бр. 21, 22.5.1992;
- (1991) Александър Мен, Човешкият лик на безкрайното, в-к Култура, бр. 27, 5.7.1991.